

Revival runderrassen?

De belangstelling voor onze Nederlandse runderrassen neemt toe. Tegelijkertijd zijn deze rassen kwetsbaar. Want, wie zorgt ervoor dat unieke runderrassen in stand blijven? Het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) coördineert het 3-jarige EU-project met de naam EURECA (Towards self-sustainability of European REgional CATTLE breeds). Binnen dit project zijn de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen in kaart gebracht van de Groninger Blaarkop, MRIJ en het Brandrode rund.

ir. Sipke Joost Hiemstra
(Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN)
van Wageningen UR, Lelystad)

De melkproductie van Holstein Friesians is door een succesvolle selectie hoog en daardoor is het ras dominant. Tegelijkertijd zien we dat lokale/regionale rassen unieke, vaak ondergewaardeerde, eigenschappen hebben. Op dit moment hebben deze kleine rundveerasen een stabiele omvang of ze groeien. Die positieve trend zien we ook terug in het aantal inseminaties per ras. MRIJ- en Blaarkopkoeien zien we vooral op melkveebedrijven, waar ze ook goed passen in biologische en low input bedrijfssystemen. De toekomst voor Brandrode runderen ligt vooral in het beheer van natuurgebieden of als zoogkoe. Ook wordt wel geprobeerd de regionale en cultuurhistorische waarden van deze rassen te 'vermarkten' door de houderij te combineren met toerisme en natuurbeheer, of door de ontwikkeling van speciale afzetkanalen en rasspecifieke producten. De gemiddelde MRIJ-veehouder heeft daar (op dit moment) veel minder belangstelling voor dan veehouders met Blaarkoppen of Brandrode runderen. Bedrijfseconomisch kan de MRIJ immers goed meekomen. Zo berekende de

Gibo Groep in 2003 dat MRIJ-bedrijven een bijna 2 cent hoger saldo per 100 kg melk hadden dan het gemiddelde bedrijf. In toenemende mate wordt de Blaarkop ingezet voor veehouderij met een bredere doelstelling (nicheproducten, regionale concepten, zorg, biologisch, passend in landschap, toerisme, natuurmelkerij). Natuurbeheer en de daarbij behorende raseigenschappen (aanpassingsvermogen, soberheid) kan voor Brandrode als hoofddoel worden beschouwd (naast type en kleuraftekening).

Fokprogramma's
Langetermijnbehoud van rassen is gebaat bij een goede coördinatie van fokkerij, optimalisatie van de fokkerijstructuur en ook bij behoud van variatie in een genenbank. In de melkveehouderij – en zeker bij de kleine rassen – ontbreekt vaak een centrale regie op het fokprogramma. CRV kent een fokprogramma voor MRIJ (tabel 2). Er is een duidelijk fokdoel en de populatie is groot genoeg om jaarlijks een behoorlijk aantal (meer dan 8) proefstieren in te zetten. De samenwerking met de Duitse Doppelnutzung Rotbunt populatie zal dat verder versterken.

Toch is er nog maar een beperkte groep fokkers van zuiver MRIJ en een groeiend aantal MRIJ-veehouders doet niet mee aan stamboekregistratie en melkcontrole. MRIJ-fokkers voelen zich niet begrepen door inspecteurs die volgens hen de MRIJ koe beoordelen met een 'Holstein-bril'. Bij de Blaarkoppen speelt een groter aantal organisaties een rol in de fokkerij. We kunnen niet spreken van één fokprogramma. De organisaties zorgen gezamenlijk voor rasbekendheid. Enerzijds is er een terugloop in het aantal raszuivere Blaarkoppen in de melkcontrole/stamboekregistratie. Hierdoor komen er minder gegevens over de dieren beschikbaar. Anderzijds neemt de belangstelling voor het kruisen met Blaarkop wel toe. Van 90 Blaarkopstieren (59 rode en 31 zwarte) is sperma opgeslagen in de genenbank tussen 1960 en 2008. Hiermee worden genen behouden voor toekomstige generaties. De fokkerij van het Brandrode rund wordt gecoördineerd door het stamboek Vereniging het Brandrode Rund. Tot de Tweede Wereldoorlog bleken met name de donkerrode dieren bepalend voor de MRIJ-fokkerij wegens hun uitgesproken dubbeldoel-eigenschappen. Daarna werd MRIJ meer gefokt op melkproductie en maakte de rood- of kastanjebruine tint plaats voor lichtrode en witte kleurpatronen. Toch werd de donkere kleur en het oude type door veehouders in stand gehouden en sinds kort wordt het Brandrode rund als een apart rundveeras onderscheiden. Er is een stamboek opgericht die inzet op groei van de kleine startpopulatie van enkele honderden koeien. Door de (snelle) groei vindt selectie nauwelijks plaats en is inteelt een punt van aandacht. Per 2008 is van 12 Brandrode stieren sperma opgeslagen in de genenbank, evenals 14 embryo's van drie koe-stier combinaties.

Meer informatie: www.regionalcattlebreeds.eu

BLAARKOP

Als krachtvoer duur wordt is er een kans voor de blaarkop.

Foto: CGN

MRIJ

Melkrijk, rijkbehangen en ijzersterk zijn een paar typeringen van dit ras.

Foto: CGN

BRANDRODE RUND

Volgens liefhebbers bij uitstek een winterhard en zelfredzaam ras.

Foto: CGN

Tabel 1

Het aantal koeien en de gemiddelde melkproductie en lactatielengte van verschillende rassen in 1977 en in 2007.

Ras	Aantal koeien (1977)	kg melk (1977)	Lactatie-dagen (1977)	Aantal koeien (2007)	kg melk (2007)	Gem. vet%	Gem. eiwit%	Lactatie-dagen (2007)
MRIJ	345.338	5.106	309	7.006	6.743	4,45	3,63	332
HF Roodbont				78.837	8.694	4,55	3,57	344
HF Zwartbont				541.629	9.705	4,34	3,48	356
Groninger Blaarkop	21.272	4.930	307	588	6.166	4,38	3,57	315
Fries Hollands	926.956	5.234	309	1.029	6.910	4,52	3,56	340

Tabel 2

Organisaties voor de fokkerij en behoud van de MRIJ, Blaarkop en het Brandrode rund.

MRIJ	Blaarkop	Brandrode
MRIJ-Zuid	Blaarkop Stichting	Vereniging het Brandrode Rund (stamboek)
MRIJ-Oost	Landelijke Commissie Blaarkop	CRV (stamboek)
CRV (stamboek)	Blaarkop studieclub Groningen	Diverse KI-organisaties
CRV (fokprogramma)	Blaarkop studieclub Utrecht e.o.	CGN
Overige KI-organisaties	Blaarkop Rundvee Syndicaat / Vivax genetics	
CGN	CRV (stamboek)	
	Diverse KI-organisaties	
	CGN	